

Statistik om hjälpmedel 2023

De vanligaste förskrivna hjälpmedlen under 2023 var rollatorer och hörapparater. Nivåerna för förskrivna hjälpmedel var dock lägre när det gäller hjälpmedel som rör förflyttning i jämförelse med föregående år, vilket sannolikt kan kopplas till bortfall i samband med datainsamlingen. Förskrivningen av framförallt hörselhjälpmedel ökade under året, liksom ortopediska hjälpmedel samt synhjälpmedel.

Bakgrund

Statistik om hjälpmedel har publicerats vid två tillfällen i denna form. Den senaste publiceringen (2023) innehöll även uppgifter om kostnader för olika hjälpmedel. Tidigare har Socialstyrelsen i rapporter om hjälpmedel belyst indikatorer för att beskriva hjälpmedelsområdet (2015) och regionala skillnader på hjälpmedelsområdet (2016), samt det regeringsuppdrag som utgjorde bakgrunden till denna återkommande statistikrapportering (2021).

När nya statistikuppgifter samlas in föreligger vanligtvis en startsträcka på flera år innan statistiken uppnår en rimlig kvalitet. Längden på denna avgörs av flera olika faktorer men insamlingens omfattning och komplexitet har betydelse i sammanhanget. Socialstyrelsen har i de båda faktablad som tidigare publicerats, pekat på behovet av att göra statistiken mer enhetlig. I den senaste insamlingen som genomfördes i början av 2024 och som avsåg uppgifter för kalenderåret 2023, har en revidering av datainsamlingen gjorts.

Definition av hjälpmedel

- Hjälpmedel för det dagliga livet: Individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning.
- Hjälpmedel för vård och behandling: Förskriven medicinteknisk produkt som syftar till att kontrollera, bibehålla eller förbättra ett medicinskt tillstånd och som är avsedd att kunna användas utan hälso- och sjukvårdsutbildning.

Källa: Socialstyrelsens termbank

Reviderad datainsamling

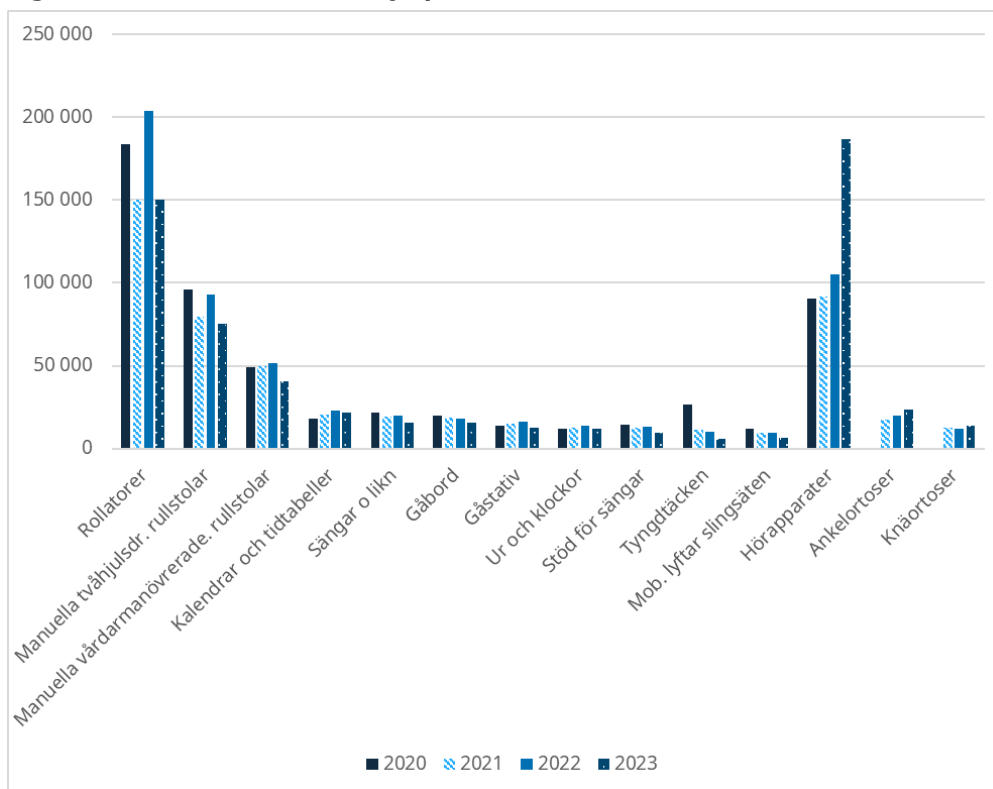
Data om hjälpmedel samlas in från fyra olika organisatoriska delar på regional och kommunal nivå; hjälpmedelscentraler, syncentraler, hörcentraler samt ortopediska verksamheter. En separat insamling avseende hjälpmedelsavgifter för den enskilde görs vartannat år, jämna redovisningsår. Insamlingen av data har hittills gällt två olika format: ögonblicks- eller tvärsnittsdata å ena sidan och antal förskrivningar per år å den andra. Socialstyrelsen har gjort bedömningen att det finns ett behov av att förtydliga datainsamlingen i syfte att öka kvaliteten på de insamlade uppgifterna. Efter övervägande har beslutats att koncentrera framtida datainsamlingar till helårsdata.

Även helårsdata kan beskrivas på olika sätt. Antal förskrivna hjälpmedel per år är till exempel något annat än antal patienter. I den datainsamling som genomfördes våren 2024, efterfrågades både uppgifter om förskrivningar och antal brukare under 2023. Ögonblicksbilden eller tvärsnittet i de tidigare datainsamlingarna har således inte samlats in för 2023. I denna redovisning ligger fokus på förskrivna hjälpmedel. Uppgifter om patienter redovisas samtidigt i tabellbilagan.

Resultat i korthet

Med tanke på att datainsamlingen ändrats i flera väsentliga delar bör uppgifterna tolkas med viss försiktighet. Framförallt har hjälpmedelscentralerna ett bortfall av rapporterade regioner, vilket påverkar nivåerna för vissa hjälpmedel. Övriga organisatoriska delar (syn- och hörcentraler samt ortopediska verksamheter) visar inte på något bortfall (se tabellbilagan för mer detaljerad information, inklusive pivottabeller med möjlighet att göra egna tabeller).

Figur 1. De mest förskrivna hjälpmedlen 2020–2023

Källa: Hjälpmedelsstatistik, Socialstyrelsen

Rollatorer är ett mycket vanligt hjälpmedel. Bortfallet av rapportörer har dock påverkat volymerna avseende rollatorer och andra förflyttningshjälpmedel. Antalet förskrivningar av hjälpmedel i form av rollatorer är likafullt hög (150 000). Ett ännu högre antal (närmare 187 000) kan dock noteras avseende förskrivna hörapparater. När det gäller hörapparater ses dessutom en uppåtgående tendens under åren 2020–2023. För vidare information hänvisas till tabellbilagan.

Kön- och åldersfördelning

Förskrivningen av olika hjälpmedelstyper varierar med individernas ålder. När det gäller de hjälpmedel som förskrivs av hjälpmedelscentraler, som ofta innebär förflyttningshjälpmedel i någon form, blir antalet förskrivningar allt fler med stigande ålder. Mönstret är likartat för båda könen, dock sker betydligt fler förskrivningar till kvinnor jämfört med till män.

När det gäller hörselhjälpmedel är mönstret likartat det för förflyttningshjälpmedel, då en stigande ålder sammanfaller med fler förskrivningar. Något fler män än kvinnor förskrevs hörselhjälpmedel år 2023, vilket gäller i de flesta åldersgrupper.

Förskrivningen av ortopediska hjälpmedel följer inte samma ålderskurva och majoriteten av dessa hjälpmedel förskrevs varken till yngre eller äldre utan till personer i ålderskategorin 18–64 år. Inga stora skillnader mellan könen kunde noteras.

För synhjälpmedel ses en ökning i högre åldrar och betydligt fler kvinnor än män förskrevs dessa hjälpmedel (se vidare tabell 3 i tabellbilagan).

Avslutande kommentar

När det gäller framtida utveckling av hjälpmedelsstatistiken kan det fortsatta behovet av statistikuppgifter behöva kartläggas. Det gäller dels urvalet av hjälpmedel som redovisningen avser, men även syftet med statistiken och huruvida inriktningen i huvudsak ska vara deskriptiv, eller om målet med datainsamlingen på sikt är ett register med personuppgifter. Det senare skulle möjliggöra regelrätta uppföljningar och forskning relaterat till förskrivna hjälpmedel. Detta skulle dock kräva att datainsamlingen på något sätt regleras i lag.

Kontakt:

Tobias Engberg (frågor om statistiken)
Daniel Svensson (frågor om register och statistik)
Telefon: 075-247 30 00
E-post: sostat@socialstyrelsen.se)

Elisabeth Lagerkrans (sakfrågor)
Telefon: 075-247 30 00
E-post: Elisabeth.Lagerkrans@socialstyrelsen.se